

Číslo jednací: 1 Co 270/2009 - 76

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Podolky a soudkyň Mgr. Dagmar Javůrkové a JUDr. Ludmily Říhové v právní věci žalobce **Jana Šinágla**, nar. 9. 12. 1952, bytem Žebrák, Nejedlých 335, zast. Mgr. Petrem Kočím, Ph.D., advokátem, se sídlem Praha 6, Na Štáhlavce 1105/16, proti žalované **FUTURA, a. s.**, se sídlem Praha I, Politických vězňů 1531/9, IČ 16192893, zast. Mgr. Helenou Peterkovou, advokátkou, se sídlem Praha I, Konviktská 12, o ochranu osobnosti, o odvolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2009, č. j. 32 C 117/2008 - 57, t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně **se potvrzuje**.

II. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 18.720,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku na účet Mgr. Heleny Peterkové, advokátky, se sídlem Praha I, Konviktská 12.

O d ů v o d n ě n í :

Soud prvního stupně v záhlaví označeným rozsudkem zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal uložení povinnosti žalované uveřejnit na vlastní náklady do pěti dnů od právní moci rozsudku ve formátu nejméně 1/8 tiskové strany v deníku Haló noviny omluvu: Dne 14. července

2008 jsme v Haló novinách zveřejnili článek autora Františka Vybírala „Je, či není antikomunista Šinágl primitivem?“, ve kterém autor hodnotí rozsudky obecných soudů týkající se sporu mezi panem Janem Šináglem ze Žebráku a bývalým předsedou Komunistické strany Čech a Moravy panem Miroslavem Grebeničkem, jenž dne 1. 5. 2005 označil pana Šináglu za „primitiva“, za což mu byla soudem uložena povinnost k osobní i veřejné omluvě. Výrazy, které autor pro označení J. Šináglu v článku opakovaně používá, konkrétně „vulgární antikomunista“ a „prostoduchý JŠ“ však vybočují z mezí slušnosti a neoprávněně zasahují do práva pana Šináglu na ochranu osobnosti. Stejně tak do těchto práv zasahuje údajná citace z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, která je pouhou rekapitulací neúspěšného odvolacího návrhu M. Grebenička, avšak autor článku ji nepravdivě vydává za právní názor Vrchního soudu, vůči J. Šináglu krajně nepříznivý a kritický. Za zveřejnění článku obsahujícího tyto difamace se proto panu Šináglu omlouváme. FUTURA a.s. vydavatel deníku Haló noviny. Současně uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení 18.564,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupkyně žalované.

Soud prvního stupně při svém rozhodování ve věci samé vycházel z toho, že se žalobce domáhá ochrany osobnosti v podobě zveřejnění požadované omluvy ve smyslu § 13 obč. zák. za to, že žalovaná, jež je vydavatelkou deníku Haló noviny, zveřejnila dne 14. 7. 2008 článek Františka Vybírala nazvaný „Je či není antikomunista Šinágl primitivem?“. Ač jde o článek publicistický a polemický, autorem užitě výrazy pro označení žalobce „vulgární antikomunista“ a „prostoduchý J.Š.“ vybočují z mezí slušnosti a neoprávněně zasahují do žalobcova práva na ochranu osobnosti. Ještě výrazněji zasahuje do tohoto práva pasáž článku, která uvádí, že Vrchní soud v Olomouci byl sice vázán předchozím rozsudkem Nejvyššího soudu, avšak počínání žalobce reproboval, když uvedl, že „prostoduchý žalobce J.Š. zcela nepochybně jednal v rozporu s morálními pravidly. V daném případě došlo zcela nepochybně k rušivému jednání ze strany žalobce, který svůj nesouhlas s projevem mohl vyjádřit rozvinutím transparentu, či obdobnou formou projev nerušící. Konečně je nutno zvažovat při zásahu do lidské důstojnosti, jak takovýto zásah pocítí uje poškozený. Žalobce nijak nepopřel tvrzení žalovaného, že později nosil tričko s nápisem „Jsem primitiv, vyveďte mě.“ Z toho lze dovozovat, že předmětný výrok sám žalobce nepocítíval jako zásah do své lidské důstojnosti, naopak tímto výrokem získal publicitu, o kterou mu zřejmě šlo.“ Uvedená citace však není právním posouzením věci Vrchním soudem v Olomouci, nýbrž pouhou rekapitulací neúspěšného odvolacího návrhu žalované, což autor z nevědomosti či úmyslně před čtenáři zamlčel, takže svůj článek mohl uzavřít slovy: „K této soudní charakteristice činnosti a mentální úrovně osoby J.Š. už netřeba nic dodat.“ Žalovaná se žalobě bránila především námitkou, že označení žalobce termíny „vulgární antikomunista“ a „prostoduchý J.Š.“ jsou neutrálními kvalifikovanými termíny pro vyjádření názoru publicisty na konkrétní jednání osoby žalobce. Autor článku hodnotil Vrchní soud v Olomouci tak, že si zachoval čest, když původním rozhodnutím žalobu zamítl a posléze v novém rozhodnutí uvedl, že i když s názorem Nejvyššího soudu, jímž věc posoudil, nesouhlasí, je jím vázán. Poukázala na to, že v témže deníku zveřejnila žádost žalobce o zveřejnění omluvy, včetně jejího požadovaného znění. Namítala, že žalobce je veřejně činný, sám se označuje za angažovaného občana a publicistu, takže má sníženou míru ochrany osobnosti.

Soud prvního stupně provedl především důkaz obsahem předmětného článku, zveřejněného v rubrice „komentáře – názory – polemika“. Článek informuje o kuriózním sporu o tom, zda je, či není možné kvalifikovaně označit známého vulgárního antikomunistu J.Š. v konkrétní situaci za primitiva. Autor vypisuje význam slova primitiv podle slovníku cizích slov, tedy, že se jedná o osobu prostoduchou nebo nízké úrovně. Dále popisuje situaci, za které k uvedenému označení došlo ze

strany M. Grebeníčka dne 1. 5. 2005 na májové Letné, když vyzval pořadatele slovy „Je tady nějaký primitiv, odved'te ho“, aby zjednali pořádek, neboť žalobce opakovaně a vytrvale silně pokřikoval do projevu hlavního řečníka. Článek uvádí, že právě žalobce, toužící po mediální popularitě, sledovaný svým přítelem kameramanem Vadasem, se vzpíral pokynům pořadatelů i přivolané policii. Následná policejní snaha jej vyvést od řečnické přeháně v mediálně vděčnou strkanici. Prostuduchý J. Š. odmítal uposlechnout pokynů policistů, kladl jim odpor, vyzýval veřejnost, aby se proti nim postavila. V médiích byla tato tahanice sestříhána jako těžká policejní křivda na nevinném a dala prosté duši vulgárního antikomunisty J.Š. křídla, takže začal na odiv nosit tričko s nápisem Jsem primitiv, vyved'te mě. Článek dále informuje, že se žalobce vydal propagačně do Poslanecké sněmovny, pokřikoval na poslance Grebeníčka „Je tedy nějaký primitiv, odved'te ho“. Žalobce měl tuto situaci popsat i na vlastních internetových stránkách. Potom podal žalobu a dožadoval se písemné, v celostátních denících zveřejněné omluvy za titul primitiva. Následně článek informuje o rozhodnutích soudů, s tím, že Krajský soud v Brně žalobě vulgárního antikomunisty vyhověl, i když měl dost důkazů o povaze jeho chování na májové Letné. Vrchní soud žalobu zamítl, rozrušený J.Š. podal dovolání k Nejvyššímu soudu, na svých stránkách zveřejnil útočnou denunciační lustraci na předsedu senátu olomouckého vrchního soudu. Nejvyšší soud v Brně pak nařídil, že Vrchní soud v Olomouci se musí vzdát původního zamítavého stanoviska a vydat rozhodnutí, aby se poslanec panu J.Š., té duši prosté a po mediální slávě toužící, za označení primitiv omluvil. Následuje citace, která koresponduje s tím, co uvádí žalovaná ve svém vyjádření, tedy, že „olomoucký vrchní soud si i za téhle trapné situace zachoval čest. Pod diktátem Nejvyššího soudu sice uložil poslanci, aby se omluvil, ale výslovně si ponechává svůj původní právní názor. A tak můžeme ze soudního odůvodnění citovat, že prostoduchý žalobce J.Š. zcela nepochybně jednal v rozporu s morálními pravidly...“ Dále pokračuje celý text tak, jak jej žalobce označuje v žalobě.

Soud prvního stupně uvedl, že již po provedení tohoto důkazu je zřejmé, že porovnáním textu označeného článku s tvrzeními obsaženými v žalobě zůstává tvrzení žalobce zcela osamoceno. Pokud totiž tvrdí, že uvedená citace z odůvodnění soudního rozhodnutí je právním posouzením věci Vrchním soudem v Olomouci, pak tato skutečnost z označené pasáže článku vůbec nevyplývá. Soud prvního stupně dále zjistil z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. května 2008, č. j. 1 Co 84/2008 - 211, že tato pasáž se v rámci odvolání žalovaného M. Grebeníčka doslova objevuje. Pokud tedy autor článku uvedl, že cituje z rozhodnutí soudu, pak skutečně citoval. Předchozí věty pak korespondují s tím, co bylo vysloveno v odůvodnění rozsudku také, tj. „... i když vrchní soud s tímto názorem Nejvyššího soudu nesouhlasí, neboť má za to, že nešlo o hodnocení osoby, které by muselo být přijato oprávněným orgánem politické strany, ale o nevhodné označení osoby, která měla být odvedena, a že šlo především o to, že žalovaný vědomě jednal a bylo použito vědomě KSČM k řízení průběhu shromáždění, které bylo žalovaným v tomto ohledu provedeno vadně, je tímto názorem Nejvyššího soudu vázán.“ Pokud tedy autor článku použil formulaci, že olomoucký vrchní soud si zachoval čest a pod diktátem Nejvyššího soudu uložil poslanci, aby se omluvil, ale výslovně si ponechal svůj právní názor, pak toto je také doslova pravda.

Z obsahu odůvodnění označeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci soud prvního stupně dále zjistil, jaký byl zjištěn skutkový stav, za kterého mělo tehdy dojít k neoprávněnému zásahu do osobnostní sféry žalobce. Dle zjištění soudů obou stupňů se dne 1. 5. 2005 v Praze na Letenské pláni konalo shromáždění členů a příznivců KSČM, jež bylo svolavatelem řádně oznámeno. Po desáté hodině přišel na místo tohoto shromáždění před tribunu žalobce. Dával slovně najevo nesouhlas s touto akcí, dožadoval se jejího ukončení, prohlašoval, že je porušován zákon.

Pořadatelé jej napomínali, vyzývali ho, aby svých projevů zanechal. Žalobce reagoval slibem, že shromáždění již narušovat nebude. Po chvíli však své kritické projevy začal opakovat. Své chování odůvodňoval tím, že mu to umožňuje svoboda projevu. M. Grebeníček během svého vystoupení na tribuně, provázeného projevy žalobceva nesouhlasu, pronesl k žalobci: “Je tady nějaký primitiv, odved'te ho“, a poté pokračoval ve svém projevu. Ještě v době shromáždění na žádost pořadatelů proti žalobci zakročila policie, která poté, co se jí stavěl na odpor, jej odvedla za použití donucovacích prostředků do auta a byl eskortován na policejní stanici. Soud prvního stupně uvedl, že pokud se žalobce chová tímto způsobem a autor článku jej označil za vulgárního antikomunistu či prostoduchého J.Š., pak takové hodnocení žalobce má reálný základ v jeho chování a objektivně tak není způsobilé zasáhnout do občanskoprávní sféry žalobce. Vulgaritu žalobce soud prvního stupně zjistil i z obsahu jeho internetových stránek, kde obecně vyjadřuje své názory s tím, že popisuje dění ve společnosti z pohledu občana se zkušenostmi ze Západu, přičemž z obsahu jeho příspěvků je zřejmé, že vulgární výrazy užívá. Např. v článku s názvem „Vládou nám jen blázni, či ještě něco horšího a nebezpečnějšího?!“ označuje přítomné na sjezdu ČSSD za blbce. Zveřejňuje zde články jako „Petice za odstoupení prezidenta České republiky Václava Klause“, kde jej označuje za bezcharakterního a všehoschopného, že se stal hanbou a ostudou naší země i všech jejích slušných obyvatel, a vyslovuje podezření, že se dopustil i velezrady. Stejně nebo obdobně se vyjadřuje i o novém premiéru Fischerovi, s tím, že jeho vyjadřování je na skandální úrovni, že neumí mluvit, opakuje se, neumí vystupovat, je viditelně nejistý v myšlení i projevu.

Pro úplnost soud prvního stupně dodal, že ani navržené znění omluvy nekorresponduje s tvrzeným neoprávněným zásahem a nemohlo by být přiměřenou satisfakcí dle § 13 odst. 1 obč. zák. První odstavec navrženého znění omluvy není satisfakcí, neboť žalobce popisuje ve stručnosti, o čem byl článek, a připomíná, že vyhrál soudní spor. Ve druhém odstavci žalobce hodnotí výrazy použité k označení jeho osoby – vulgární antikomunista a prostoduchý J.Š. – jako vybočující z mezí slušnosti, což soud prvního stupně neshledává, stejně jako to, že by neoprávněně zasáhly do žalobceva práva na ochranu osobnosti. Třetí odstavec je neurčitý, neboť běžný čtenář neví, co konkrétně z hodnocení je kritické a nepřívznivé pro žalobce, a není zřejmé, o jaký právní názor vrchního soudu by se mělo jednat, a nemohl by vůbec posoudit, oč se jedná.

Ze všech vyložených důvodů soud prvního stupně žalobu zamítl. O nákladech řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o.s.ř.

Žalobce v podaném odvolání namítá, že závěr soudu prvního stupně o tom, že je namístě na základě téhož skutku, pro nějž Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 31. 8. 2006, č. j. 24 C 66/2005 - 140, i Vrchní soud v Olomouci, pokládaly jeho označení za primitiva, přičemž výrazy “primitiv“ a „prostoduchý“ jsou kontextech, za nichž byly užity, prakticky dokonalými synonymy, za ohrožující jeho čest a důstojnost, jej označit za osobu prostoduchou, event. vulgární, nelze akceptovat. Důkazy obsahem článků z jeho internetových stránek nebyly provedeny řádně, když z protokolu o jednání ze dne 20. 4. 2009 není zřejmé, které konkrétní články byly konstatovány, žalobce neměl možnost se k jejich obsahu vyjádřit a jde o texty z doby po rušivém zásahu, takže nemohou opodstatňovat naříkané výroky. Opakuje, že vůči němu kritická pasáž z odvolání žalovaného M. Grebeníčka je čtenáři nepravdivě předkládána jako názor Vrchního soudu v Olomouci. Formulaci požadované omluvy pokládá za přílehavou. Požaduje, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření navrhuje, aby rozsudek soudu prvního stupně byl jako věcně správný potvrzen.

Odvolací soud přezkoumal podle § 212 o.s.ř. napadený rozsudek soudu prvního stupně i s řízením mu předcházejícím, a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

Právo na přiznání občanskoprávních sankcí podle § 13 obč. zák. je formou morální a peněžité satisfakce za protiprávní zásah do osobnostních práv fyzické osoby a tomu odpovídající povinnost původce zásahu k poskytnutí morální i finanční satisfakce, a existují ve formě práv a povinností z odpovědnostního vztahu vzniklého po splnění veškerých zákonných náležitostí (existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, neoprávněnost – protiprávnost zásahu a příčinná souvislost mezi protiprávním zásahem a ohrožením osobnostních práv nebo snížením důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře). Práva a povinnosti z odpovědnostního vztahu vzniklého nedovoleným zásahem do osobnostních práv jsou vymezeny zákonem, avšak forma ochrany osobnosti fyzické osoby a sankce za ohrožení či porušení osobnostní sféry jsou určeny až pravomocným rozhodnutím soudu.

Vzhledem k tomu, že předmětem osobnostního práva je osobnost každé fyzické osoby jako individuality a jednotlivé hodnoty, tvořící celistvost osobnosti každé fyzické osoby v její fyzické a morální jednotě, se kterými fyzická osoba nakládá vůči ostatním subjektům s rovným právním postavením, m.j. též čest, důstojnost a dobrá pověst, pak právu postižené osoby odpovídá povinnost původce zásahu k poskytnutí satisfakce.

Jde-li o zásah do osobnostních práv v podobě výroků /textů/ publikovaných v tisku, je úkolem soudu, aby na základě konkrétních okolností daného případu zvážil, zda určitý výrok /text/, vycházející ze svobody projevu, dosahuje takové intenzity, že zasahuje do práva na ochranu cti a dobré pověsti fyzické osoby, či je situaci přiměřený. Musí jít přitom o takový zásah, který již přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze. Vyjádřeno jinak, vybočí-li publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku (zprávy, komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze ústavní ochrany svobody projevu a práva na informace (čl. 17 Listiny základních práv a svobod). Přitom nutno respektovat určitá specifika běžného periodického tisku, určeného pro informování nejširší veřejnosti, který v některých případech musí přistupovat i k určitým zjednodušením; nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčené osoby. Stěží lze proto trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení a klást tak na novináře (ve svých důsledcích) nespílitelné nároky. Za významný zde nutno pokládat požadavek, aby celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě (srv. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 156/99 publ. ve Sbírce nálezů a usnesení, sv.17, č.19, str.133). Přitom třeba mít na zřeteli, že posouzení meze přípustné kritiky je širší ve vztahu k politikovi, resp. k osobě veřejně činné, než ve vztahu k osobě soukromé. V důsledku toho musí tato osoba projevit i větší míru tolerance (srv. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 928/06). Svoboda projevu je chápána jako jeden z nejdůležitějších základů demokratické společnosti a s výhradou výše označených práv a zájmů se vztahuje nejen na informace nebo myšlenky příznivě přijímané či považované za neškodné nebo bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují; tak to vyžaduje pluralita, tolerance a duch otevřenosti, bez nichž není demokratické společnosti. Přitom

novinářská svoboda zahrnuje i možnost použití určité míry přehánění (nadsázky) či dokonce provokace. Kromě poskytování „suchých“ faktů může tisk proto volit i jiné metody informování veřejnosti, a to v případě, cítí-li potřebu získat její pozornost k problematickému tématu či vyvolat veřejnou diskuzi. Za tímto účelem je pak používána i nadsázka, polemika, citově zbarvené, provokující, ba dokonce šokující výrazy (srv. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 424/06).

Žalobce jako publicista – komentátor – provozující k tomuto účelu internetové stránky, je nepochybně osobou působící ve veřejném životě. Jeho činnost proto může být předmětem veřejné kritiky, jejíž meze přípustnosti jsou širší. To se v plné míře uplatní i v projednávané věci. Vytykané výrazy „vulgární antikomunista“ a „prostoduchý J.Š.“ nutno posuzovat v kontextu celého článku, majícího, jak správně zdůraznil již soud prvního stupně, reálný základ ve zjištěném chování žalobce v předmětném článku blíže popsaném. Všechny soudem prvního stupně zjištěné kvalifikované okolnosti případu, ve světle náhledu na žalobce jakožto osoby působící ve veřejném životě, jsou důvodem i pro závěr odvolacího soudu, že ani expresivita použitých výrazů, obsahující i prvky hodnotícího soudu, nebyla v daném případě s těmito okolnostmi v nepoměru, a že užití výrazy výrazně nevybočily z mezí v demokratické společnosti uznávaných pravidel slušnosti, byť šlo o výrazy ostřejší, nikoli však již nepřijatelně neslušné. Obdobné pak platí i pro posouzení citace z odůvodnění rozsudku Vrchního soudu v Olomouci v předmětném článku. K tomu třeba dodat, že předpokladem úspěšného uplatnění práva na ochranu osobnosti je krom neoprávněného zásahu i objektivní způsobilost přivodit újmu na právech, chráněných v § 11 obč. zák., jež z vyložených důvodů nebyla v daném případě shledána, byť subjektivně tak mohla být žalobcem vnímána. Přitom skutkové podklady, pokud byly soudem prvního stupně čerpány též z listinných důkazů, jimiž byly záznamy textů z internetových stránek žalobce, byly zjevně provedeny při jednání soudu prvního stupně dne 20. 4. 2009, když je v protokolu o jednání zachyceno jejich předložení zástupkyní žalované, jejich založení do spisu pod č.l. 40 – 46, s tím, že „sama (zástupkyně žalované) k důkazu čte označené pasáže.“ K tomu se také bezprostředně vyjádřil zástupce žalobce a k jednomu z těchto textů konkrétně označenému se vyjádřil rovněž sám žalobce. Jeho tvrzení o tom, že tyto důkazy nebyly řádně provedeny a že neměl možnost se k jejich obsahu vyjádřit, je tím tedy vyvráceno. Není přitom rozhodné, že jde o texty z doby pozdější, neboť jejich smyslem bylo dokreslit žalobcův způsob vyjadřování; ostatně ani sám žalobce nepopřel a ani netvrdil, že by se takto nevyjadřoval v době předchozí.

Z vyloženého plyne, že soud prvního stupně nepochybil, když žalobu na ochranu osobnosti způsobem ve výroku podrobně uvedeným zamítl. Odvolací soud proto nemohl, než jeho rozsudek jako věcně správný podle § 219 o.s.ř. potvrdit, včetně správného výroku o náhradě nákladů řízení.

Výrok o nákladech odvolacího řízení je odůvodněn ust. § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř.. V něm vznikly úspěšné žalované náklady v souvislosti se zastoupením advokátem a činí 18.720,- Kč, jež představuje odměna advokáta 15.000,- Kč (§ 6 odst. 1 písm. b/ vyhl. č. 484/2000 Sb.), 600,- Kč náhrada hotových výdajů za dva úkony právní služby (§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.), vše zvýšené o 3.120,- Kč jakožto 20 % daň z přidané hodnoty (§ 14a odst. 1 téže vyhlášky).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné, ledaže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí ve věci samé má po právní stránce zásadní význam.

Dovolání lze podat do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Městského soudu v Praze.

V Praze dne 27. května 2010

JUDr. Karel Podolka, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Šímová